

DEN SAMTIDA KONSTEN OCH DEN OVILLIGA STATEN

EN GRANSKNING AV STATENS INVESTERINGAR
I BILD- OCH FORMKONSTEN ÖVER TID
OCH REKOMMENDATIONER INFÖR
REGERINGENS ARBETE MED
EN NATIONELL HANDLINGSPLAN

Innehåll

Några kulturpolitiska utgångspunkter	3
Sammanfattning.....	4
Intresset för konst och konstnärers villkor	8
Statsbudgeten, kulturbudgeten, kulturarvet och konstarterna	9
Staten och regionerna/landstingen prioriterar ned bild- och formkonsten och kulturskapares förutsättningar	9
Konstnärsnämndens ersättningar och stipendier till bild- och formkonstnärer	12
Jämförelse av Visningsrätten och Biblioteksersättningen.....	13
MU-avtalet i siffror	15
Enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning i siffror	17
Antal konstnärliga examina utfärdade läsåren 2008/09 - 2013/14 avseende bild- och formkonsten.....	18
Slutsatser och rekommendationer.....	19
Förslag på ökade statliga investeringar i bild- och formkonsten och dess villkor	19
Finansiering	22
De kulturpolitiska målen	24
Stärk tillämpningen av MU-avtalet och transparensen.....	24
Stärk enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning	24
Stimulera efterfrågan på konst.....	25
Upphovsrätten	25
Trygghetssystemen för bild- och formkonstnärer	27
Främja konsten och bredda arbetsmarknaden	27
Bilaga 1 – beskrivning av visningsersättningen	29
Visningsersättningen	29
Individuella visningsrätten och BUS.....	29
Allmänna visningsrätten – Bildkonstnärnsfonden.....	29
Pensionsbidrag, efterlevandebidrag och tillfälliga bidrag	30

Några kulturpolitiska utgångspunkter

”Konstnärlig kreativitet är nödvändigt för utvecklingen av levande kulturer och fungerande demokratiska samhällen”, skriver Faria Shaheed, FN:s specialrapportör för kulturella rättigheter, i rapporten *The right to freedom of artistic expression and creativity* (2013). Men ett vitalt och utforskande konstliv kräver också att samhällets konstnärer kan verka under rimliga omständigheter. Med FN:s ord: en fri konst förutsätter att ”stater tar sitt ansvar och skyddar, försvarar och stödjer konstnärer och deras konstnärliga frihet”.

»Den enskildes personliga, ekonomiska och *kulturella välfärd* skall vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten« **§ 2, Regeringsformen (svensk grundlag)**

»Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.« **Kulturpolitiskt mål i Sverige**

»Ett samhälle behöver inte bara ekonomisk tillväxt utan också demokratisk. För det behövs en fri och frispråkig kultur, fria konstnärer, poeter och public service.« **Regeringsförklaringen, oktober 2014**

Niklas Rådström, författare, analyserar den senaste Kulturutredningen (28 april 2009, DN):

”Alla de människor som dagligen söker sig till olika konst- och kulturupplevelser gör det därför att konsten på ett unikt sätt förbereder oss för att möta tillvarons komplexitet, hjälper oss att bredda och fördjupa våra erfarenheter och insikter, visar hur tradition leder mot förnyelse och omprövning, skapar såväl hopp som förundran, oro som framtidstro och, inte minst, ger starka känslomässiga upplevelser. Det är allt det vi i konsten igenkänner som kvalitet och som utredarna närmast har beröringsskräck inför.

Denna rädsla för att ta ställning har medfört att utredningen helt saknar såväl en problematisering kring som förslag för en konst- och konstnärspolitik. I den niohundraåriga utredningen förekommer en diskussion om konstnärerna och deras villkor på endast en handfull sidor och är då säreget fördomsfull och oinformerad. Det är förbluffande att just de frågor som präglat den offentliga kulturpolitiska debatten – yrkesverksamma konstnärers ekonomi, konstens autonomi att definiera sig själv, den av nya medier hotade upphovsrätten etc – i så stor utsträckning förbigås i utredningen. Det vi i stället fått är en tjänstemannautredning om hur kulturområdets tjänstemän i framtiden kan komma att administrera sina tjänsteärenden.

Vad gäller konst- och konstnärspolitiken är kulturutredningen inget annat än ett haveri och borde få ett vaket departement att omedelbart tillsätta en ny, parlamentariskt sammansatt utredning kring dessa frågor.”

Per Wirtén, ur ”Mötesplatser, Kulturskapare, Entreprenör, Demokrati (2010): ”Man kan rita två kurvor. Den om kulturens status har sedan några decennier pekat uppåt. Men den om kulturarbetarnas villkor sjunker i samma takt. Den sjunkande kurvan pekar mot en avprofessionalisering av det kulturliv som samtidigt tillmätts allt större betydelse. Konstens starka ställning vilar på ihålig grund. Systemen är inte uthålliga.”

Sammanfattning

Regeringen håller på att ta fram en handlingsplan för bild- och formkonsten. Med anledning av det presenterar KRO/KIF här en granskning av statens investeringar i bild- och formkonsten och dess förändring över tid.

”Det är förbluffande att just de frågor som präglat den offentliga kulturpolitiska debatten – yrkesverksamma konstnärers ekonomi, konstens autonomi att definiera sig själv, den av nya medier hotade upphovsrätten etc – i så stor utsträckning förbigås i utredningen.”, skrev författaren Niklas Rådström om alliansregeringens stora kulturutredning i DN i april 2009. Sex år senare kan vi börja urskilja resultatet av den förda kulturpolitiken på bild- och formkonstområdet. Vi har så kortfattat som möjligt sammanställt fakta om villkoren för bild- och formkonsten ur myndighetsrapporter, årsredovisningar och den stora konstnärenskäten Utsikt från ateljéerna 2014 av KRO/KIF. Huvudfokus ligger på kulturbudgeten, siffrorna och förändringen över tid. Vi har gjort ett första försök att granska hur mycket av den statliga budgeten som lyckas tränga sig igenom kulturbyråkratin och bli bild- och formkonst.

Rapporten visar att det breda intresset för konsten tyvärr inte återspeglas i konstnärernas sociala och ekonomiska villkor. Redan synnerligen blygsamma konstnärersinkomster sjunker och konstnärer tvingas i dag att lägga mindre tid på den konstnärliga verksamheten än för sex år sedan. Det är djupt oroväckande för Sverige som kulturnation att så pass få konstnärer lyckas leva på sin konst. Samtidigt visar siffrorna att statens och landstingens investeringar i bild- och formkonsten sjunker och tillämpningen av både MU-avtalet och enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning haltar betänkligt.

Några fakta ur rapporten:

- Regeringen investerar bara 0,8 procent av statsbudgeten på kultur.
- Kulturarvets finansiering har stärkts med 230 procent mellan 1980 och 2005 medan motsvarande budgetförstärkning för samtida konstarterna endast är 44 procent.
- Medan både statens och regionernas kulturutgifter har ökat mellan 2010 och 2013 har satsningarna på bild- och formkonsten och ersättningar till kulturskapare sjunkit.
- Uppskattningsvis 144 miljoner kr, 16 kronor per invånare, eller två procent av statens kulturbudget, investeras i produktion av konst och konstupphovsrättsliga ersättningar 2013.
- Av Konstnärsnämndens anslag till stipendier åt kulturskapare har andelen som går till bild- och formkonstnärer minskat med 6 procent mellan 2005 och 2014. Under samma tidsperiod har även anslagen till bild- och formkonstnärernas långtidsstipendier sjunkit.
- Den individuella visningsersättningen har urholkats i jämförelse med individuella bibliotekersättningen de senaste fem åren.
- Antalet utexaminerade konstnärer och konsthantverkare vid konsthögskolorna har ökat med 171 procent på fem år.
- Bara 28 procent av svenska museer betalar den mycket blygsamma minimiersättningen enligt MU-avtalet. Bara några promille av de totala lönekostnaderna på museum som visar konst har gått till konstnärers

löner (medverkansersättning). Då ska man veta att många konstnärer lägger ned månader av arbetstid inför en utställning.

- Endast 33 % av kommunerna och 37 % av landstingen tillämpar enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning av offentliga miljöer just som en regel och det saknas direktiv för statens åtagande. Resultatet blir att många offentliga miljöer i Sverige inte blir konstnärligt givande och hållbara.

Några av slutsatserna och rekommendationerna:

- Investera minst en procent av statsbudgeten i kultur. Det skapar mer kultur och konst, ger utrymme för fler röster i samhälls- och kulturlivet, fler jobb.
- Fördubbla investeringarna i bild- och formkonsten (144 miljoner kr) redan 2016 för att återställa budgetnedskärningar och visningsersättningen, finansiera redan beslutade reformer och stärka bild- och formkonstens villkor. Finansiera strukturförändrande och näringspolitiska insatser för 38 miljoner kr och tillskapa en fond för unga konstnärer.
- Villkora och öronmärk statliga medel till utställningsarrangörer och utställningsverksamhet med att MU-avtalet och MU-avtalsmallen ska tillämpas och professionella konstnärers arbetstid arvoderas. Tillför resurser till den ofinansierade reformen.
- Utarbeta ett statligt direktiv för enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning och ett stimulanspaket till kommuner, landsting och privata aktörer som antar regeln som en regel.
- Stimulera efterfrågan genom att införa en konstoms på sex procent (som bokomsen) och ta bort undantaget för konstverk som gör att företag inte kan dra av förstagångsköp av konst.
- Skapa fungerande trygghetssystem för fria professionella kulturskapare.
- Stärk följerrätten, tillämpa privatkopieringsersättningen även på stillbilder och tillskapa en fond för unga konstnärer.

Konsten behöver inte rättfärdiga sig genom att visa hur nyttig den är på en marknad men för att de som påstår att konsten inte är det har fel i sak väljer vi att presentera en del andra siffror och analyser. Även om konsten inte behöver motiveras med andra politiska syften (vilket alla riksdagspartier håller med om¹) och politiken ska hålla en armlängds avstånd till det konstnärliga innehållet och processerna (vilket alla partier utom SD håller med om), saknas knappast samhälleliga argument för anständiga investeringar i konsten.

1. En fri konst är en central del av demokratin och för vår förståelse av att vara människa, slår FN fast i sin rapport om konstnärliga rättigheter. Författaren och regissören Stina Oscarson använder följande ord: ”Den fria konsten är demokratin immunförsvaret”.

¹ Kulturvalets stora kulturpolitiska partienkät <http://kro.se/node/55>

2. Konsten frigör och förverkligar människan. Den öppnar upp världar, bidrar till eftertanke och slår broar mellan oss människor. ”Jag vet att den fria kulturen har kraft att förändra ett samhälle i grunden. /.../ Allt behöver inte förstås. De flesta konstupplevelser träffar en bara hårt i magen. Några av dem stannar kvar där för alltid”, sa Daniel Sachs, vd Proventus, i sitt Sommarprogram i P1. Lars Strannegård, professor i företagsekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm uttrycker det så här: ”Kulturen får oss att se det vackra, det fula, de andra och oss själva. Kulturen hjälper oss att förstå vår samtid och ger oss möjligheten att leva innehållsrika liv. Visst, kultur kan vara ett medel för tillväxt, men reduceras kulturen till ett sådant riskerar vi att ur synfältet tappa kulturens kraft, magi och själ. /.../ Ekonomi är ett medel och kultur ett mål.”

3. Allt fler aktörer pekar på kulturens potential för sysselsättning och tillväxt. Alliansregeringens råd för kulturella och kreativa näringar talade om 100 000 nya jobb de närmaste åren. Kulturen är på väg att bli en systemöverskridande råvara i allt ekonomiskt värdeskapande och en av de enskilt viktigaste faktorerna för att skapa nya jobb, menar professor Pier Luigi Sacco som är en av världens mest efterfrågade experter på kultur och ekonomi. Han talar om Kultur 3.0 , en helt ny era, som inträder för att krafter som globalisering och digitalisering ändrar villkoren för vad kultur överhuvudtaget är. Kanske är det delvis det som John Armbrecht och Tommy D. Andersson, forskare vid Handelshögskolan i Göteborg, har fått syn på när de räknat på det samhällsekonomiska värdet av konst- och kulturupplevelser. Deras undersökning av Nordiska Akvarellmuseet visar att varje offentligt satsad krona genererar ett 20 gånger större samhällsekonomiskt värde .

4. Och kanske är det så att vi i klimatkrisens spår håller på att röra oss från konsumtionssamhället till kultursamhället, där kreativitet och konstnärligt skapande utgör förutsättningar för att moderna ekonomier ska hålla sig konkurrenskraftiga. ”Med så kallad livscykelanalys kan man visa att konst, litteratur, musik, teater, film och dans representerar en ekologiskt mer hållbar tillväxt och välfärd än till exempel mobiltelefoner”, skriver miljöexperten och författaren Stefan Edman i DN (14/9-14).

Intresset för den samtida konsten har aldrig varit större. Investeringar görs i nya konsthallar, både privata och offentliga, och antalet besök på konstutställningar och gallerier är högt. Konstscenen är i själva verket en av Sveriges viktigaste besöksnäringar. Det är nästan dubbelt så många som besöker en konstutställning på ett museum eller en konsthall årligen än som går på en match i Svenska Hockeyligan och Allsvenskan tillsammans. Ändå försämras villkoren för konstnärerna och de blygsamma statliga investeringarna i produktionen av bild- och formkonsten minskar. Det behövs en omstart för den svenska konstpolitiken och investeringar som är i paritet med de samhälleliga värden som konstnärer bidrar med.

”Den svenska kulturpolitiken har, oberoende av block- eller partitillhörighet, under snart ett sekel mer eller mindre misslyckats med att höja konstnärernas villkor...” skriver Erik Modig, ekonomie doktor vid Handelshögskolan i Stockholm och Karolina Modig, författare, i Värdet av Konst, 2013. Därför är det bra att kulturministern Alice Bah Kuhnke (MP) och Gunilla Carlsson, vice ordförande i riksdagens kulturutskott (S), slår fast att "Kulturen är ingen tillfällig verksamhet, det är en långsiktig investering i ett samhälle där kulturellt yrkesverksamma ges rimliga villkor att verka."

Dessa insikter bör ligga till grund för en ny epok i svensk kultur- och konstpolitik.

Katarina Jönsson Norling, riksordförande Konstnärernas Rikorganisation

Sanna Svedestedt, ordförande Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare

För frågor eller synpunkter om innehållet i rapporten, kontakta Pontus Björkman, politisk sekreterare för KRO/KIF, pontus@kro.se

www.kro.se

www.facebook.com/KIF.KRO

www.twitter.com/konstnarerna

Intresset för konst och konstnärers villkor

Intresset för den samtida konsten har antagligen aldrig varit större. Investeringar görs i nya konsthallar, både privata och offentliga, och antalet besök på konstupställningar och gallerier är högt. Konstscenen är i själva verket en av Sveriges viktigaste besöksnäringar. Det är nästan dubbelt så många som besöker en konstupställning (över 6 miljoner²) än som går på en match i Svenska Hockeyligan (två miljoner besökare) och Allsvenskan (1,8 miljoner åskådare) tillsammans (2013). Intresset för den offentliga konsten ökar starkt, något som bland annat publiceringar i tryckta medier (Mediearkivet/Retriever) vittnar om. Söker man på offentlig konst ser man ett starkt stadigt ökande antal publiceringar: 2006: 64 publiceringar. 2010: 243 publiceringar. 2013: 553 publiceringar.

KRO/KIF/BUS stora konstnärenskät³ 2014 (38 % svarsfrekvens, 2478 svarande professionella konstnärer) visar att:

- **Inkomsterna sjunker för konstnärer.** Både 2011 och 2014 uppger 64 procent av konstnärerna att deras månadsinkomster är 13 300 kr eller mindre. Värdet har urholkats med ca fem procent på grund av inflation.
- **Ökade skillnader mellan mäns och kvinnors inkomster.** År 2011 uppgav 66 procent av kvinnorna och 61 procent av männen att månadsinkomsten var 13 300 kronor eller lägre. Tre år senare är motsvarande siffror 67 och 58 procent.
- **Mindre konstnärlig verksamhet.** År 2013 ägnar 35 procent av konstnärerna mer än $\frac{3}{4}$ -delar av sin arbetstid åt den konstnärliga verksamheten. År 2008 var motsvarande siffra 45 procent.
- **Mindre inkomster från den konstnärliga verksamheten.** För 21,6 procent av konstnärerna står den konstnärliga verksamheten för 75 procent eller mer av den totala inkomsten. I 2011 års enkät var motsvarande siffra 26,4 procent.
- **Konstnärerna hamnar utanför trygghetssystemen.** Sju av tio konstnärer vårdar sjuka barn utan att söka pengar hos F-kassan.

De låga inkomsterna bekräftas i Konstnärsnämndens rapport "Konstnärernas inkomster ur ett jämställdhetsperspektiv" (2010), som visar att kvinnliga bildkonstnärer har en medianinkomst på 12 000 kr i månaden.

Den här utvecklingen är inte bara oroande för konstnärerna, utan för Sverige som konstation. Sverige har en nyskapande och välutbildad konstnärskår som inte kan försörja sig på den konstnärliga verksamheten. Den svenska konstscenen skulle kunna expandera snabbt både nationellt och internationellt – i likhet med det svenska musikundret och författarboomen - om villkoren förbättras och riktade efterfrågestimulanser och satsningar på att främja konsten görs.

² År 2013 gjordes minst 17,7 miljoner museibesök i Sverige. Av museernas permanenta utställningar är 21 procent inriktade på konst. Grovt uppskattat görs då 3,5 miljoner besök för att ta del av konst på museer. Svenska konsthallar lockar minst 3 miljoner besökare (Kulturrådets "Kulturen i siffror 2010:5"). Sveriges konstföreningar 0,6 miljoner. Svenska Galleriförbundets 45 gallerier lockade 0,3 miljoner besökare 2013.

³ <http://kro.se/utsikt2014>

Statsbudgeten, kulturbudgeten, kulturarvet och konstarterna

Den statliga kulturbudgeten utgör inte ens en procent av statsbudgeten och har under det senaste decenniet fluktorerat mellan 0,76 och 0,8 procent av hela statens budget.

ÅR	KULTURBUDGETEN	KULTURBUDGETENS FÖRÄNDRING	KULTURBUDGETENS ANDEL	TOTAL BUDGET	STATSMINISTER
2006	5 937		0,76 %	783 088	Göran Persson
2007	6 049	1,9 %	0,77 %	790 600	Fredrik Reinfeldt
2008	6 068	0,3 %	0,78 %	781 080	Fredrik Reinfeldt
2009	6 229	2,7 %	0,80 %	778 876	Fredrik Reinfeldt
2010	6 415	3,0 %	0,77 %	829 143	Fredrik Reinfeldt
2011	6 488	1,1 %	0,78 %	827 084	Fredrik Reinfeldt
2012	6 593	1,6 %	0,81 %	814 409	Fredrik Reinfeldt
2013	6 729	2,1 %	0,80 %	837 167	Fredrik Reinfeldt
2014	6 853	1,8 %	0,79 %	868 915	Fredrik Reinfeldt
2015	7 105	3,7 %	0,80 %	886 629	Stefan Löfvén

Tabell: Den statliga kulturbudgeten i relation till hela statsbudgeten 2006 - 2015, miljoner kronor, källa: Kulturekonomi.se

Det finns även en tydlig förändring av prioriteringarna över tid. Mellan 1980 till 2005 har stödet till Kulturarvet ökat med 1,8 miljarder, en ökning med 230 procent. Under samma tidsperiod har stödet till konstarterna ökat med 900 miljoner, en ökning med bara 44 procent. Staten har alltså de senaste decennierna valt att bygga ut finansieringen av kulturarvet istället för de samtida konstarterna, det vill säga framtidens kulturarv.

	1980/81	1990/91	2000	2005
	kr	kr	kr	kr
Konstarter	1 889	1 958	2 432	2 730
Kulturarv	785	1 125	2 029	2 586

Tabell: Relationen mellan anslag till ändamålen konstarter och kulturarv i kulturbudgeten 1980–2005 i kronor och procentuell ökning jämfört med 1980/81⁴, siffror i miljoner kr

Staten och regionerna/landstingen prioriterar ned bild- och formkonsten och kulturskapares förutsättningar

Grundanalysen till Kulturutredningen SOU 2009:16 visar också att anslagen till bild- och form legat konstant på ett par procent av hela kulturbudgeten mellan 1970/71 och 2008. Därefter sker ett trendbrott. Den blygsamma andelen av kulturbudgeten som investeras i bild- och formkonsten börjar sjunka.

Tabellen nedan är uppgifter från Kulturanalys rapporter Samhällets utgifter för kultur 2010-2011 respektive 2012-2013.

⁴ Grundanalys, Kulturutredningen SOU 2009:16

	Statens totala utgifter för kultur	Bildkonst, arkitektur, form	Andel till bildkonst, arkitektur o form	Ersättning o stipendier kulturskapare	Andel till ersättningar o stipendier kulturskapare
2010	6 613	98	1,50%	355	5,40%
2013	6 768	81	1,20%	351	5,20%
	Regionernas/landstingens totala utgifter för kultur	Bild och form	Andel	Stipendier o ersättningar	Andel
2010	3 382	112	3,30%	7	0,20%
2013	3 606	112	3,10%	5	0,14%

Tabell: Statens och regionen/landstingens utgifter för rubrikerna kultur, bild- och form samt stipendier/ersättningar till kulturskapare år 2010 och 2013 i miljoner kr

- Statens utgifter för bildkonst, arkitektur, form och design har sjunkit från 98 till 81 miljoner kronor mellan 2010 och 2013. Som andel av statens kulturutgifter är det en minskning från 1,5 procent till 1,2 procent. Bara en del av denna minskning kan förklaras av att hemslöjdspengar är överflyttade till Kultursamverkans-modellen.
- I kronor räknat har landstingens utgifter för bild och form varit konstant under samma tidsperiod. Däremot minskar även landstingen den andel av kulturbudgeten som investeras i bild och form från 3,3 till 3,1 procent.
- Även statens och landstingens utgifter för stipendier och ersättningar till kulturskapare minskar (andelen av kulturbudgeten minskar från 5,4 till 5,2 % respektive från 0,2 till 0,14 %). Dessa medel går alltså till alla kulturella yrkesgrupper (inte bara bild- och formkonstnärer) och en hel del stannar i kulturbyråkratin. Se analys längre ner.

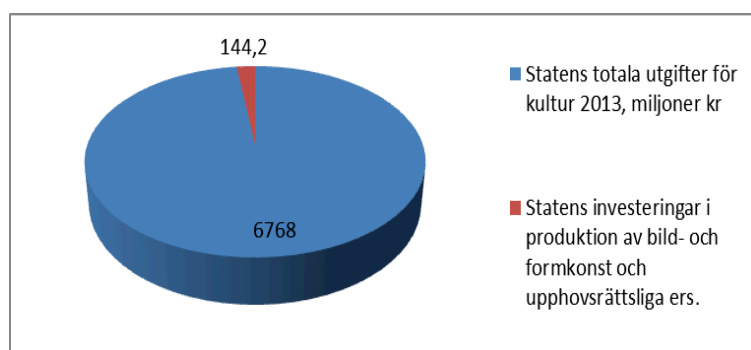
I följande tabell har vi brutit ned ovan aggregerade siffror från Kulturanalys för att kartlägga vilka av statens utgifter för kultur år 2013 som verkligen gick till produktion av bild- och formkonst och konstupphovsrättsliga ersättningar. De sista två uppgifterna är skattningar.

Statens totala utgifter för kultur 2013, miljoner kr	6768
Utställningsersättningar (Kulturanalys rapport Museer 2013)	5,7
Allmän visningsersättning och långtidsstipendier (Konstnärsnämndens årsredovisning 2013)	65,1
Individuell visningsersättning (BUS årsredovisning 2013)	35,1
Konstnärlig gestaltning av gemensamma miljön + konstinköp (Konstrådet årsredovisning 2014)	17,3
Stöd via Kulturrådet till bild- och formområdet (Kulturrådets årsredovisning 2013, 65 % av 32 mkr uppskattas gå till konstnärer)	21
Statens investeringar i produktion av bild- och formkonst och upphovsrättsliga ers.	144,2
Andel av statens kulturutgifter som investeras i bild- och formkonsten	2,1%

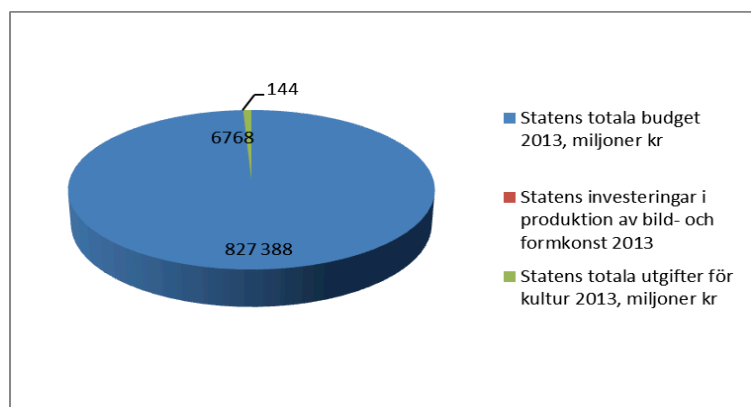
Tabell: Statens utgifter för kultur och andel som investeras i produktionen av bild- och formkonst eller i konstupphovsrättsliga ersättningar. Uppgifter från rapporten Samhällets utgifter för kultur 2012-13 ifall inget annat anges. Några av uppgifterna har vi fått uppskatta.

Även om skattningen⁵ inte är på kronan rätt, förändras inte den stora bilden. Av statens 6 768 miljoner kr i kulturutgifter är det en blygsam del som går till konstupphovsrättsliga ersättningar och produktion av bild- och formkonst. Vår uppskattning landar på 144 miljoner kronor eller ca 2 procent av statens kulturutgifter. Det innebär runt 16 kr per medborgare och år och för det har invånarna fått offentlig konst och ett stort antal utställningar över hela Sverige. Orsaken till att detta är möjligt till en så låg kostnad beror på att en av Sveriges mest kreativa yrkesgrupper, konstnärerna, är kraftigt underbetald, ja, faktum är att konstnärerna själva subventionerar en stor del av utställningsverksamheten runt om i Sverige. Man kan faktiskt tala om de sista gratisarbetarna i den offentliga sektorn.

144 miljoner kronor motsvarar 0,02 procent av statens hela budget.

Figur: Statens totala utgifter för kultur och för produktion av konst och konstupphovsrättsliga ersättningar 2013

Figur: Statens totala budget, statens utgifter för kultur och statens utgifter för konst och konstupphovsrättsliga ersättningar 2013

Hur stod det nu igen i grundlagen? Den kulturella välfärden skall vara ett av tre grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Och i det kulturpolitiska målet? »Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.«

Sammanfattningsvis: Å ena sidan blir det allt svårare att försörja sig som bild-

⁵ Kulturrådet och Konstrådet får gärna konkretisera siffrorna.

och formkonstnär i Sverige, så pass att professionella konstnärer tvingas lägga mindre tid i ateljén. Å andra sidan minskar staten och landstingen sina mycket blygsamma investeringar i bild- och formkonsten. Vilket Sverige vill vi ha?

Konstnärsnämndens ersättningar och stipendier till bild- och formkonstnärer

Av den sjunkande andel som går till stipendier och ersättningar till kulturskapare av statens kulturbudget, minskar den del som går till bild- och formkonstnärer kontinuerligt.

	2005	2010	2015
Ersättningar och stipendier till bild- och formkonstnärer	68,8	73,9	76,4
Totalt ersättningar och stipendier till kulturskapare	98,5	112	119,7
Andel till bild- och formkonstnärer	69,8%	66,0%	63,8%
Långtidsstipendier			
Till bild- och formkonstnärer	4,6	4,2	3,2
Totalt långtidsstipendier	9,7	9,8	11,9
Andel som går till bild- och form	47,4%	42,9%	26,9%

Tabell: Konstnärsnämndens anslagsutveckling av ersättningar och stipendier till bild- och formkonstnärer, samt som del av totala anslag till kulturskapare åren 2005, 2010 och 2014, miljoner kr

Av Konstnärsnämndens anslag till stipendier åt kulturskapare har andelen som går till bild- och formkonstnärer minskat med 6 procent mellan 2005 och 2014. Visningsersättningens ökning i kronor är lägre än inflationen under tioårsperioden.

Under samma tid har bild- och formkonstnärernas långtidsstipendier i kronor räknat sjunkit med 1,4 miljoner kr (räknas inflationen med är det en minskning med nästan 1,6 miljoner). Som andel av långtidsstipendierna har de minskat från 47 till 27 procent.

Skälet till att just bild- och formkonsten historiskt har haft en stor andel av anslagen inom Konstnärsnämnden beror på att:

1. Utbetalningarna rör visningsersättningen, som är en upphovsrättsligt intjänad ersättning, liknande den biblioteksersättning som författarna får.
2. Bild och formkonsten har flest antal professionella kulturskapare (29 procent av alla kulturskapare⁶) och är den kulturella yrkesgrupp som tillsammans med författarna har sämst ekonomiska och sociala villkor (medianinkomst på 12 300 kr⁷).
3. Inom bild- och formkonsten finns det knappt några anställningar att få vid kulturinstitutioner

Bland bild- och formkonstnärerna finns dessutom en större andel kvinnor än inom de andra kulturella yrkesgrupperna, vilket innebär att en sänkning av

⁶ Konstnärernas inkomster ur ett jämställdhetsperspektiv, Konstnärsnämnden 2010, http://jamda.ub.gu.se/bitstream/1/621/1/konstn%C3%A4rer_j%C3%A4mst%C3%A4lldhet.pdf

⁷ Se ovan

anslagen på bild- och formområdet påverkar jämställdheten inom hela kulturområdet negativt. ”I likhet med vad som gäller för män som bild- och formkonstnärer så förefaller kvinnor i denna yrkesgrupp att vara särskilt ekonomiskt utsatta sett till den sammanlagda förvärvsinkomsten. Medianvärdet för kvinnorna inom Bild och form motsvarar 68 procent av medianvärdet för den övriga kvinnliga befolkningens förvärvsinkomst. Inom konstområdena Teater och Musik ligger däremot medianinkomsten 10 procent över vad som gäller för kvinnor generellt.”⁸, rapporteras i Konstnärsnämndens senaste jämställdhetsrapport. Att långsamt, över tid, utjämna fördelningen mellan olika kulturella yrkesgrupper är således fel utgångspunkt. Istället borde regeringen öka visningsersättningen, något som Konstnärsnämnden även föreslår, och öka volymen stipendier till alla kulturella yrkesgrupper.

”Konstnärsnämndens stipendie- och bidragsgivning spelar en betydande roll inom bild- och formområdet. Omfattningen på medlen kan tyckas stor men är tillsammans med den individuella visningsersättning, till stora delar det statliga stöd som finns för konstnärer inom bild- och formområdet. De statliga medel som tillförs bild- och formområdet via institutioner och genom stöd från Kulturrådet träffar i mycket liten grad de enskilda konstnärerna”, skriver Konstnärsnämnden mycket riktigt i sin anslagsframställan för åren 2016-18. Ändå är myndighetens uttalade ambition att de ”fem konstområden på sikt ska ha lika många långtidsstipendier”.

Däremot äskar Konstnärsnämnden i sin budgetframställan för åren 2016-18 om mer medel för bild- och formkonsten: ”De som är verksamma i Sverige konkurrerar i många fall på en allt mer globaliserad marknad där lågprisimport pressar ekonomin för konsthantverket och den småskaliga konstindustriproduktion, den som ännu finns kvar, och som tar formgivarnas produkter ut på marknaden. Många vittnar om växande ekonomiska svårigheter för dem som yrkesmässigt arbetar inom formområdet. Det är därför ingen överdrift att påstå att de medel som Konstnärsnämnden fördelar blir allt viktigare för många formkonstnärers möjligheter till fortsatt verksamhet och utveckling. Konstnärsnämnden anser att det direkta stödet till bild- och formkonstnärer i form av stipendier och bidrag bör öka med 15 miljoner kronor under perioden.”

Jämförelse av Visningsrätten och Bibliotekersättningen

Visningsersättningen och Bibliotekersättningen har väsentliga likheter varför en jämförelse låter sig göras mellan å ena sidan bild- och formkonstnärers och å andra sidan författares ersättningar.

Den individuella visningsersättningen (IV) är, i likhet med den individuella bibliotekersättningen, ett individualiserat fördelningssystem. IV syftar till att kompensera konstnären för att offentliga institutioner har möjlighet att offentligt visa konstverk som de förvärvat av konstnären. Den individuella

⁸ Se ovan

biblioteksersättningen är en ersättning för biblioteksutnyttjandet av litterära verk.

Båda fördelningssystemen är konstruerade till följd av inskränkningar i upphovsrättslagen. Utöver de individuella ersättningssystemen finns en allmän visningsersättning respektive en allmän biblioteksersättning. Ersättningarna delas bland annat ut i form av stipendier. Den allmänna visningsersättningen fördelas av Bildkonstnärnsfonden och den individuella visningsersättningen sköts av BUS. Hela biblioteksersättningen administreras av Författarfonden.

Författarfondens styrelse består av ordförande och 13 ledamöter. Ordföranden och tre ledamöter utses av regeringen. Åtta ledamöter utses av Sveriges Författarförbund, medan Svenska Tecknare och Svenska Fotografers Förbund utser vardera en ledamot. 14 suppleanter utses på motsvarande sätt; de deltar alltid i överläggningarna. Upphovsmanorganisationernas representanter utgör således en majoritet av styrelsen. De organiserade kulturskaparna är viktiga för att systemen inte ska förlora i legitimitet.

Bildkonstnärnsfondens styrelse utses av regeringen. I dagsläget består styrelsen av ordförande samt 11 ledamöter, varav 9 platser innehas av konstnärer. Bland de övriga återfinns en museichef, en intendent samt en professor i design- och konsthantverkshistoria. Konstnärnsorganisationerna utser inga ledamöter.

Läs mer om visningsersättningen i bilaga 1.

	2010	2015
Visningsersättningen, miljoner kr	108,1	113,7
Biblioteksersättningen, miljoner kr	126,5	141,9
Skillnad i miljoner kr	18,4	28,2

Tabell: Jämförelse av anslagen till visningsersättningen och anslagen till biblioteksersättningen, 2010 och 2015, miljoner kr

Medan visningsersättningen till konstnärer har ökat med fem miljoner kr mellan åren 2010 till 2015 (vilket ungefär motsvarar inflationen) har biblioteksersättningen ökat med mer än 15 miljoner. Totalt har alltså biblioteksersättningen ökat med nästan 10 miljoner kr mer än visningsersättningen under samma period. Skälet till detta kan mycket väl bero på att Författarfonden har förhandlingsrätt gentemot regeringen och att majoriteten av styrelseledamöterna i fonden utses av Författarförbundet, Svenska Tecknare och Svenska Fotografers förbund. De organiserade bild- och formkonstnärerna saknar motsvarande inflytande och förhandlingsrätt, samtidigt som Bildkonstnärnsfonden är underställd Konstnärnsnämnden.

	Ind. visningsersättning	Ind. biblioteksersättning	Differens i kr	Differens i %
Utbetalt 2014	34,2	53	18,8	65%
Utbetalt levande	34,2	48	13,8	40%
Levande mottagare	3 673 pers	3 710 pers	37	1%

Ersättning genomsnitt	9 313 kr	12 938 kr	3 625 kr	39%
Minimiersättning	500 kr	1 700 kr		
Maximal ersättning	42 000 kr	240 000 kr		
Förhandlingsordning	NEJ	JA		

Tabell: Jämförelse av de individuella delarna av visningsersättningen och bibliotekersättningen år 2014, miljoner kr där inte annat framgår

I den individuella delen av visningsersättningen betalades det ut 34,2 miljoner kronor till levande konstnärer år 2014. Motsvarande del för bibliotekersättningen var 48 miljoner kr. Skillnaden är alltså nästan 14 miljoner kr. Räknas även dödsbon med är skillnaden nästan 19 miljoner kr.

Det finns skäl för att jämförelsen mellan yrkesgrupperna författare och konstnärer är relevant och att ersättningssystemen borde vara likvärdiga. Det finns ungefär lika många berörda levande upphovsmän, de har en likartad ekonomisk och social position i samhället. En skönlitterär författares årsmedelinkomst är 203 000 kr, enligt en undersökning av TNS SIFO från våren 2014. Det kan jämföras med att 64 procent av konstnärerna hade en taxerad inkomst på 160 000 kr eller mindre. Inkomsterna vittnar om att de fria professionella kulturskaparna i Sverige har svårt att få ekonomin att gå ihop. Båda yrkesgrupperna bidrar med viktiga insatser på kulturområdet och för yttrandefriheten, de arbetar ofta enskilt med att producera sina verk, driver sin konstnärliga verksamhet i eget företag, kompletterar sin försörjning med brödjobb och saknar möjligheten att få fast jobb på en kulturinstitution.

Ändå kan vi se hur ambitionsnivån i den individuella visningsersättningen har varit för låg sedan 2010 och har urholkats i jämförelse med bibliotekersättningen. ”Grunden för visningsersättningen är att verk av konstnärer finns i de offentliga institutionernas ägo och visas för allmänheten eller används på annat allmännyttigt sätt. Storleken på anslaget har inte ökat i samma takt som mängden offentlig konst i ett utvidgat offentligt rum”, slår dessutom Konstnärsnämnden fast i sin budgetframställan till staten för åren 2016-18.

MU-avtalet i siffror

Medverkans- och utställningsersättningsavtalet (MU-avtalet, år 2009) är ett ramavtal mellan Staten och Konstnärernas Riksorganisation, Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare, Svenska Fotografers förbund och Svenska Tecknare. Ambitionen med avtalet är att konstnärer i samband med en utställning ska ersättas både för nedlagd arbetstid och för omkostnader i samband med utställningen (Medverkansersättning) samt upphovsrättslig ersättning för att konsten visas (Utställningsersättning). Avtalets intention är att vara vägledande för hela branschen, även privata utställningsarrangörer.

I Myndigheten för Kulturanalys rapport Museer 2013 (sept 2014) framgår följande:

Museikategori	Hur många konstnärer som fått skriftligt avtal, procent	Hur många som fått lägstanivån enligt MU-avtalet, procent
---------------	---	---

Centrala museer	100	100
Övriga statliga	51	40
Regionala	36	35
Kommunala	58	21
Övriga	16	18
Genomsnitt	41	28

Tabell: Andel konstnärer som erhållit skriftligt avtal, respektive ersättning enligt MU-avtalets lägstanivå.

- Enligt Kulturanalys var det 95 museer som 2013 genomförde utställningar som omfattas av MU-avtalet.
- I genomsnitt har bara 28 procent av medverkande konstnärer vid svenska museer fått ersättning på den mycket blygsamma lägstanivån i MU-avtalet.
- Bara en del av de museer som betalat utställningsersättning har betalat konstnären något för den arbetstid som denne investerat i utställningen.
- Av de museer som betalade konstnärer var den genomsnittliga ersättningen per utställning 14 000 kr. Slår man ut museernas totala ersättning på alla deltagande konstnärer, oavsett om de har fått ersättning eller inte, blir den genomsnittliga ersättningen 4 000 kr. Då ska man veta att många konstnärer lägger ned många månader av arbetstid inför en utställning.
- Bara några promille av de 95 museernas totala lönekostnader har gått till konstnärers löner.

Av statens anslag till museer, är det en marginell del som leder till betalda uppdrag åt bild- och formkonstnärer.

Och av Kulturrådets budgetunderlag för 2016-18⁹ framgår att bara 42 procent av konstnärerna som ställts ut av utställningsarrangörer som beviljats verksamhetsbidrag av Kulturrådet för år 2013 har erhållit utställningsersättning. Staten fortsätter alltså att finansiera utställningsarrangörer utan att ställa krav på att MU-avtalet ska tillämpas och konstnärer få betalt för sin arbetstid.

Under årens lopp har det gjorts olika beräkningar av konstnärers kostnader och arbetstid vid och inför utställningar och ofta får konstnärerna subventionera konsthallar och museum med ett par hundra tusen kronor.

MU-avtalet är en bra ram för ersättningar vid utställningar. Problemet är att avtalet i sig är ganska svagt och att det, när avtalet trädde i kraft, knappt tillfördes några pengar, trots att branschen till stor del lider av underfinansiering. Som utställningsarrangör kan man komma undan med att enbart betala de blygsamma utställningsersättningarna genom att i en så kallad "förhandling" hävda att man saknar pengar till medverkansersättning och att ersätta konstnärerna för deras arbetstid.

Produktionsvillkoren för utställningar bör liknas med förutsättningarna vid teatern. Om inte manusförfattaren får betalt och skådespelarna för att repetera

⁹ Sid 21,
www.kulturradet.se/Documents/Om%20Kulturr%C3%A5det/Budgetunderlag/budgetunderlag_2016%E2%80%932018.pdf

pjäsen, blir det ingen professionell uppsättning. Att börja betala konstnärerna för deras produktion inför en utställning kommer att bidra både till att skapa rimliga arbetsvillkor och höja kvalitén på den svenska konstscenen.

Med tanke på att forskning visar att det samhälleliga värdet av Nordiska Akvarellmuseet är 20 gånger högre än vad det offentliga har satsat, är det orimligt att konstnärerna inte får betalt för sin arbetsinsats.

Enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning i siffror

Enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning av offentliga miljöer har tillämpats i Sverige sedan 1937. Det har varit ett enkelt och konkret verktyg för att föra ut konst i samhället. Denna platsspecifika konst är demokratisk på så sätt att den även når exempelvis barn som bor i familjer som inte aktivt söker sig till konstupställningar. Enprocentsregeln är idag en rekommendation om att minst en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnationer ska investeras i konstnärlig gestaltning av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer. De goda exemplen är många och förekommer på tusentals platser runt om i Sverige.

I Konstnärsnämndens rapport ”Enprocentsregeln - Ingen regel utan undantag” (dec 2013) framgår att utmaningarna för tillämpningen av regeln ännu är stora:

- 33 % av kommunerna och 37 % av landstingen följer enprocentsregeln som regel.
- 31 % av kommunerna och 42 % av landstingen har enprocentsregeln som rekommendation eller mål.
- Många kommuner och ett antal landsting har ännu inte något organiserat arbete med konstnärlig gestaltning.
- Det saknas tydliga direktiv för statens åtagande. Exempelvis tillämpar inte Trafikverket, Vattenfall, Fortifikationsverket och Jernhusen enprocentsregeln. Trafikverket har dock inrättat ett konstnärligt råd.

Det är tack vare enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning som Sverige har många konstnärligt intressanta miljöer och fastigheter. Men på grund av bristande tillämpning är det i dag många av våra offentliga miljöer som saknar konstnärliga gestaltningar. Att estetiska värden och konstnärlig gestaltning vägs in i planeringen av offentliga miljöer skapar flera mervärden:

- Trivseln i bostadskvarter, stadsmiljöer, vägar och parker ökar, då konsten bidrar med skönhet, överraskning och stimulans. Den offentliga konsten skapar socialt hållbara och estetiskt intressanta rum och uttryck.
- Konsten sätter ofta igång tankar, ger nya perspektiv och kan stimulera kreativitet. Den tillför nya dimensioner i de gemensamma rummen och ger oss värdiga rum för mänskliga möten.
- Den offentliga konsten är demokratisk; invånare, även barn med föräldrar som inte tar sig till konstupställningar eller har konst hemma, får på ett enkelt och självklart sätt tillgång till konst i sin vardag.

- Konsten profilerar, gör offentliga miljöer och bostadsområdena attraktiva, stärker orters identitet. Den offentliga konsten sänder positiva signaler – vi satsar, vi vågar, vi tror på framtiden!
- Investerar samhället i enprocentsregeln över hela landet ges konstnärer möjlighet att berika samhället samtidigt som arbetsmarknaden breddas för konstnärer och andra specialiserade yrkesgrupper. Det skapar möjligheter för fler konstnärer att utvecklas under ett livslångt konstnärskap.

Både allianspartierna och de rödgröna partierna framhåller vikten av att enprocentregeln tillämpas. Alliansregeringen skrev i sin budgetproposition för år 2014 att "...enprocentsregeln är en viktig utgångspunkt i gestaltandet av den offentliga miljön." Den rödgröna regeringen skrev i sin budgetproposition inför år 2015 att "intresset för offentlig miljö, stora ombyggnadsbehov och kultursamverkansmodellen har skapat ett nyväckt intresse för enprocentregeln." Myndigheten Konstnärsnämnden skriver i sin utvärdering av enprocentsregeln för konstnärligt gestaltning av offentlig miljö (dec 2013) att "all offentlig verksamhet har ett ansvar för att den offentliga konsten integreras i samhällsmiljön".

En procent av byggprojekten är en liten insats med tanke på de stora samhällseliga värden det genererar under årtionden framöver för hela kommunen. Genom enprocentsregeln skapar samhället en struktur som år för år uppgraderar våra offentliga rum och gör de levande och attraktiva. Konsten tillför en humanistisk, estetisk och existentiell dimension. Den påverkar sina betraktare både sinnligt, känslomässigt och intellektuellt och samhällets uppgift bör vara att skapa offentliga miljöer med omtanke om hela människan.

Antal konstnärliga examina utfärdade läsåren 2008/09 - 2013/14 avseende bild- och formkonsten

	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	Summa
Konstnärlig kandidatexamen							
Bild- och formkonst	11	52	64	71	82	64	351
Göteborgs universitet	2	5	8	13	11	6	45
Konstfack	5	7	3	7	13	25	67
Kungl. Konsthögskolan		16	28	21	24	11	100
Lunds universitet	3	12	13	11	15	12	66
Umeå universitet	1	12	12	19	19	10	73
Konsthantverk	7	23	33	31	33	36	163
Göteborgs universitet	7	23	26	23	22	22	123
Konstfack			7	8	11	14	40
Konstnärlig magisterexamen							
Bild- och formkonst	36	24	25	3			123
Konstfack	7	1					14
Kungl. Konsthögskolan	29	23	25	3			109
Konstnärlig masterexamen							
Bild- och formkonst	15	24	33	68	82	84	308
Göteborgs universitet	2	15	13	21	16	7	74
Konstfack	5	7	11	8	20	18	69

Kungl. Konsthögskolan				20	23	28	71
Lunds universitet	6	1	4	12	11	22	56
Umeå universitet	2	1	5	7	12	9	38
Konsthantverk	10	10	17	28	20	30	115
Göteborgs universitet	10	8	10	19	9	15	71
Konstfack		2	7	9	11	15	44
Totalsumma	79	133	172	201	217	214	1060

Tabell: Antal konstnärliga examina utfärdade läsåren 2007/08 - 2013/14 för bild- och formkonsten och konsthantverket (SUN 3-kod) per lärosäte¹⁰

Tabellen ovan visar att antalet utexaminerade konstnärer och konsthantverkare har ökat med 171 procent mellan läsåren 2008/09 och 2013/14. Från 79 till 214 utexaminerade. Även om en mindre del av ökningen ev. kan förklaras med examenstekniska reformer eller hur statistiken presenteras kvarstår ändå följande: Å ena sidan prioriterar staten ned bild- och formkonsten, å andra sidan examinerar man ut fler akademiskt bildade konstnärer. Det är en logik som är svår att förstå. Om staten utexaminerar fler konstnärer bör man samtidigt inte försämra deras möjligheter på arbetsmarknaden. Här saknas ett helhetsperspektiv.

Slutsatser och rekommendationer

Förslag på ökade statliga investeringar i bild- och formkonsten och dess villkor

Förslag årliga budgetförstärkningar till verksamhetsår	2016	2017	2018
Finansiera det statliga ramavtalet för utställningar (MU)			
Tillför de 7 miljoner som Kulturrådet i flera år har äskat för att finansiera MU-avtalet och öronmärk ytterligare 20 miljoner kr till att arvoda konstnärers arbetstid	27	27	xxx
Tillför 10 miljoner kronor inom Kultursamverkansmodellen och öronmärk för att arvoda konstnärers arbetstid vid utställningar enligt MU-avtalet	10	10	xxx
Tillför 3 miljoner kronor till den konstbildande utställningsersättningen för att MU-anpassa ersättningen	4	4	xxx
Tillför och öronmärk 10 miljoner kr till statliga museer för att arvoda konstnärers arbetstid vid utställningar enligt MU-avtalet	10	10	
Visningsersättning, stipendier och projektbidrag			
Tillför 18 miljoner till den individuella visningsersättningen (BUS)	18	18	xxx
Tillför de 8 miljoner som Konstnärsnämnden äskar för att stärka den allmänna visningsersättning	8	8	xxx
Gör stipendierna i Bildkonstnärnsfonden SGI- och pensionsgrundande	23	23	xxx
Återställ långtidsstipendierna för bild- och formkonstnärer	6	6	xxx
Tillför de 3 miljoner kronor som Kulturrådet har äskat för att utöka de underfinansierade projektbidragen	3	3	xxx
Till 5 miljoner till centrumbildningar, kollektivverkstäder och kooperativ	5	5	
			xxx
Konstnärlig gestaltning och enprocentsregeln			

¹⁰ Utdrag av Statistik från Aija Sadurski, utredare på Universitetskanslersämbetet, 15-05-08

Tillför 10 miljoner kr till Statens Konstråd för konstnärlig gestaltning av offentliga miljöer för att uppnå enprocentsregeln	10	10	xxx
Breddad arbetsmarknad för konstnärer			
Insatser för att bredda arbetsmarknaden för konstnärer, exempelvis pilotprojektet "En konstnär på varje myndighet, region/landsting och kommun"	20	20	xxx
Totalt ökade årliga anslag	144	144	288
Tidsbegränsade anslagsförstärkningar			
Tillför en stimulanspott på Kulturrådet för kommunala konsthallar, där kommuner som formellt beslutar om att tillämpa MU-avtalet och även ersätter konstnärers arbetstid kan få en medfinansiering under en treårsperiod.	10	10	10
Tillför tre miljoner under en treårsperiod för MU-kampanjen 2.0	3	3	3
Finansiera en handbok och en webbaserade kunskapsbank, digitala avtalsmallar och handledningsstöd för den offentliga konsten (KRO/KIF)	2	1	1
Finansiera uppstarten av Swedish Art under en treårsperiod	3	3	3
Skapa ett stimulanspaket för kommuner, landsting och privata aktörer som antar enprocentsregeln som regel (kunskap, metoder och resurser)	20	20	20
Totalt tidsbegränsade anslag	38	37	37
TOTALT	182	181	325
SEPARAT FINANSERING GENOM NORSKA AVGIFTSMODELLEN			
Tillskapa en fond för unga konstnärer (se SOU 1997:106)	20	20	20

Tabell: Budgetförstärkningar i miljoner kr

Budgetförslagen bygger på kulturmyndigheters egna äskanden, de uppenbara behov som finns för att finansiera de konstpolitiska reformer som idag haltar och nå de kulturpolitiska målen. Vid en första anblick kan det tyckas vara en expansiv budget med en fördubbling av anslagen som investeras i produktion av bild- och formkonst, men tvärtom är en stor del en återställning av resurser som prioriterats bort under en längre tid eller satsningar för att ambitionerna i den konstpolitik som riksdagen redan har fattat beslut om ska kunna genomföras. En begränsad del kan sägas vara nya satsningar. Efter en utvärdering av insatserna under 2017 bör ytterligare en fördubbling av investeringarna göras i syfte att nå de kulturpolitiska och näringspolitiska målen och skapa anständiga villkor för bild- och formkonsten och dess konstnärer.

Med vetskap om att antalet utexaminerade med konstnärlig kandidat-, magister- och masterexamen enbart från Konstfack och Kungliga Konsthögskolan¹¹ har fördubblats mellan läsåren 2008/09 (75) och 2012/13 (157)¹² är det ännu märkligare att staten samtidigt har minskat investeringarna i bild- och formkonsten. Varför utexaminera fler bild- och formkonstnärer om man sedan försämrar deras förutsättningar att vara konstnärligt verksamma?

¹¹ Offentlig sammanställd statistik saknas från de andra konsthögskolorna

¹² Universitetskanslersämbetet Årsrapport 2014 Universitet och högskolor, bakgrundsdata till tabell, sid 134

Bild- och formkonstnärer är den kulturella yrkesgrupp som har flest antal professionella utövare (29 procent av alla yrkesgrupper) och störst andel kvinnor (56 procent)¹³.

De statliga och regionala budgetnedskärningarna på bild- och formkonsten kommer samtidigt som konstmarknaden är i stark förändring. Nästan hälften av Sveriges konstföreningar har gått i graven under 2000-talet, vilket har varit ett hårt slag för många konstnärers och konsthantverkares försäljning. Många av dessa var arbetsplatsföreningar, en konsekvens av effektiviseringen av hela arbetslivet och exempelvis privatiseringen av Apoteket. Samtidigt finns en trend att fler väljer att gå och se och uppleva konsten på museum och konsthallar.

Alla partier utom M och KD vill göra ökade satsningar på kulturområdet, framkom i Kulturvalets partienkät inför riksdagsvalet 2014. MP, V och C vill satsa minst en procent av statsbudgeten på kultur. S, FP och SD svarar att de vill öka investeringarna på kulturområdet. Alla riksdagspartier svarar dessutom att kulturområdet är en självklar del av välfärden och att samhället därför ska erbjuda medborgarna kulturverksamhet av hög kvalitet¹⁴. Kanske har riksdagspartierna förstått vidden av John Armbricht och Tommy D. Andersson, forskare vid Handelshögskolan i Göteborg, analyser av det samhällsekonomiska värdet av konst- och kulturupplevelser. Deras undersökning av Nordiska Akvarellmuseet visar att varje offentligt satsad krona genererar ett 20 gånger större samhällsekonomiskt värde¹⁵.

Konstnärerna bidrar redan i dag till tusentals jobb på museer, konsthallar, gallerier, olika företag, myndigheter, medier etc. Vi anser inte att konsten behöver rättfärdiga sig genom hur nyttig den är på en marknad men för att de som påstår att konsten inte är det har fel i sak, återger vi här den lista som konstnären Marianne Lindberg De Geer gjort över sidoeffekter av hennes konstnärliga verksamhet och hur den skapar jobb:

”Ibland får man höra att konstnärerna bara lever på stipendier från skattebetalarnas pengar, att vi inte bidrar. Vi tär. Nu ska jag räkna upp alla som fått jobb tack vare min verksamhet bara under mina två senaste utställningar:

1. Fastighetskontoret, som hyr ut min ateljé
2. Konstnärshandeln där jag köper duk, färg och penslar
3. Järnhandeln, där jag köper mina verktyg
4. Sekondhandbutikerna som tillhandahåller material för mina skulpturer
5. Stenhuggeriet i Xiamen, Kina/i Breanäs i Skåne som hugger mina skulpturer
6. Gjuteriet i Thailand och Sverige som gjuter mina skulpturer
7. Mac rent som hyr ut min dator
8. Telefonbolaget/mobil/bredband
9. Fotohandlaren som framkallar mina bilder och servar min kamera
10. Filmfotografen som filmar mina videos
11. Skådespelarna som agerar i mina filmer
12. Leverantörer av scenografi, kostym & mask
13. Redigeraren som redigerar mina filmer

¹³ Konstnärernas inkomster ur ett jämställdhetsperspektiv, Marita Flisbäck:
http://jamda.ub.gu.se/bitstream/1/621/1/konstn%C3%A4rer_j%C3%A4mst%C3%A4lldhet.pdf

¹⁴ Enkätsvaren finns här: <http://kro.se/node/55>

¹⁵ http://handels.gu.se/om_handelshogskolan/press/pressmeddelanden/nyheter-detalj/ekonomisk-forskning-visar-kulturen-ar-var-d-mer-an-det-vi-betalar.cid1128807

14. Ljuddesignern som spelar in ljud till mina ljudverk
15. Företagspost
16. Ramverkstan/glasmästeriet som ramar mina bilder
17. Galleristen som säljer mina verk mot 50% i provision
18. Privata konstproducenter (Mobile Art Prod. MAP t ex)
19. SJ, Skånetrafiken och taxi/budtjänst
20. Museicheferna
21. Intendenterna/curatorerna
22. Museiteknikerna
23. Pedagogerna
24. Fotograferna
25. Informatörerna
26. Webbarna som administrerar min hemsida
27. Reklambyråerna
28. Städarna
29. Transportföretagarna (TransArt, MTAB m fl)
30. Författarna (som skriver boken/ utställningskatalogstexten)
31. Konstkritikerna
32. Kulturcheferna /kulturjournalisterna/kulturtidskrifterna
33. Övriga medier; teve, radio, underhållningsbranschen och veckotidningarna
34. Universitetslärarna/konstvetenskapen
35. Bokförlagen
36. Auktionsverken/andrahandsmarknaden
37. Min agent som förhandlar med mina arbetsgivare om kontrakten
38. Min revisor, som handhar min firmas ekonomi
39. Roger Mogert, kulturborgarråd, Sthlm
40. Kulturministern och hennes departement”

Det behövs en omstart för den svenska konstpolitiken och investeringar som är i paritet med de samhälleliga värden som konstnärer bidrar med. ”Den svenska kulturpolitiken har, oberoende av block- eller partitillhörighet, under snart ett sekel mer eller mindre misslyckats med att höja konstnärernas villkor...” skriver Erik Modig, ekonomie doktor vid Handelshögskolan i Stockholm och Karolina Modig, författare, i Värdet av Konst, 2013. Därför är det bra att kulturministern Alice Bah Kuhnke (MP) och Gunilla Carlsson, vice ordförande i riksdagens kulturutskott (S), slår fast att "Kulturen är ingen tillfällig verksamhet, det är en långsiktig investering i ett samhälle där kulturellt yrkesverksamma ges rimliga villkor att verka."

Vad var det nu som Stefan Löfven läste upp i sin regeringsförklaring? »Ett samhälle behöver inte bara ekonomisk tillväxt utan också demokratisk. För det behövs en fri och frispråkig kultur, fria konstnärer, poeter och public service.«

Dessa insikter bör ligga till grund för en ny epok i svensk konstpolitik.

Finansiering

1. Investera minst en procent av statsbudgeten i kultur. Det skapar mer kultur och konst, ger utrymme för fler röster i samhälls- och kulturlivet, skapar fler jobb. Skulle regeringen öka investeringarna i kulturen till den blygsamma nivån 1 procent av statsbudgeten tillförs reformutrymme för 1 700 miljoner kronor. Mot bakgrund av att den ”kulturella välfärden” enligt grundlagen ska vara ett av tre grundläggande mål för den offentliga verksamheten är de 0,8 procent av

statsbudgeten som i dag läggs på kulturen en häpnadsväckande prioritering. Andelen av kulturbudgeten som i sin tur går till producenterna av bild- och formkonsten, konstnärerna, är bara två procent. Vårt förslag på en årlig fördubbling av de statliga investeringarna i bild- och formkonsten för åren 2016 och 2017, dvs 144 miljoner kr, innebär alltså mindre än 10 procent av detta möjliga reformutrymme. Därutöver föreslås några tillfälliga strukturförändrande insatser på 18 miljoner kr.

2. Det är oroväckande att regeringen i budgetpropositionen för år 2015 förslog gratis inträde till vissa statliga museer utan att lösa finansieringen av konstnärers arbete vid bland annat dessa museers utställningar. Istället vore det rimligt att statliga museer lägger på minst tio kronor som öronmärks för att konstnärer ska få betalt för sin arbetstid. Görs det på svenska museer som visar bild- och formkonst finns en delfinansiering av MU-avtalet och konstnärers ersättningar för sin arbetstid. Det är dessutom mycket möjligt att kommunala och privata konsthallar skulle kunna följa efter.

3. Inför transaktionsavgifter (5 %) på bl. a. äldre konst där upphovsrätten slutat gälla, precis som i Norge. På så sätt skapar dåtidens stora konstnärer förutsättningar för nya generationer konstnärer att utvecklas. Transaktionsavgifterna ska bland annat gå till att skapa en fond för unga och ännu inte etablerade konstnärer. Förslaget har redan utretts en gång, SOU 1997:106, och utredningen kan med vissa förändringar bli ett skarpt förslag. Vår bedömning är att förslaget skulle stärka finansieringen med runt 20 miljoner kr, även om det exakta beloppet är svårt att beräkna.

4. Regeringen har inlett en näringspolitisk offensiv¹⁶ i och med vårbudgeten. Det är en del i regeringens jobbstrategi som har som mål att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU senast 2020. Offensiven innebär satsningar inom tre områden: Nya och växande företags finansiering, stärkt innovationsklimat och export. Frågan är var förutsättningarna finns för växandet, kreativiteten och exporten? Kulturen är på väg att bli en systemöverskridande råvara i allt ekonomiskt värdeskapande och en av de enskilt viktigaste faktorerna för att skapa nya jobb, menar professor Pier Luigi Sacco som är en av världens mest efterfrågade experter på kultur och ekonomi. Han talar om Kultur 3.0¹⁷, en helt ny era, som inträder för att krafter som globalisering och digitalisering ändrar villkoren för samhället. Finansiera de tillfälliga satsningarna, som i stor utsträckning är näringspolitiska, genom regeringens näringspolitiska offensiv. Eftersom många konstnärer i dag brödjobbar vid sidan om konsten skulle en expansiv närings- och konstpolitik bidra till både att konstbranschen växer, nationellt och internationellt, och att jobb frigörs inom andra sektorer då konstnärerna kan vara sysselsatta och ägna sig åt den konstnärliga verksamheten.

5. Se över Riksutställningars uppdrag och se till att myndighetens arbete även riktas mot att bidra till anständiga utställningsvillkor för konstnärer. Även en del av finansieringen kan riktas mot att finansiera konstnärers arbete med utställningar. Detta ligger i linje med en tanke som framfördes i Statens offentliga utredningar 2010:34, På väg mot en ny roll - överväganden och

¹⁶ <http://www.regeringen.se/sb/d/19809/a/257305>

¹⁷ "Kultur 3.0: Konst, delaktighet, utveckling" (2013)

förslag om Riksutställningar. I den framförs möjligheten att ”Riksutställningars anslag i stället fördelades som utvecklings- och bidragsmedel till regionala och lokala museer och utställare.”

De kulturpolitiska målen

- Lägg till följande skrivning i de kulturpolitiska målen: ”För att uppnå målen ska kulturpolitiken: underlätta för professionella konstnärer att leva på sin konstnärliga verksamhet”.
- Kultursamverkansmodellen: Fördelningen av statsbidraget omfattar sju områden: Professionell teater, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet, biblioteksverksamhet, konst- och kulturfrämjande verksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslöjd. Att bild- och formverksamheten bara är en främjandeverksamhet i kultursamverkansmodellen påverkar regionernas budgetmässiga prioriteringar och även rapporteringen. Uppdatera SFS 2010:2012, § 8 så att ”professionell bild- och formverksamhet” utgör ett särskilt område för bidragsgivning inom kultursamverkansmodellen.

Stärk tillämpningen av MU-avtalet och transparensen

- Villkora och öronmärk statliga medel till utställningsarrangörer och utställningsverksamhet med att MU-avtalet och MU-avtalsmallen ska tillämpas och professionella konstnärers arbetstid arvoderas. Det bör gälla alla myndigheter, museer, konsthallar, gallerier och ambassader som är statliga eller finansieras med statliga medel. Kulturrådet betalar ut projekt- och utvecklingspengar till ett stort antal utställningsarrangörer, både direkt och via Kultursamverkansmodellen. Även resurser till aktörer som Svensk Form bör villkoras.
- Villkora statliga medel till alla utställningsarrangörer (se ovan) med krav på en årlig och transparent rapportering av MU-avtalet i kronor för utställningsersättning och medverkansersättning.
- Tillför statliga resurser för mindre utställningsarrangörer som söker inom kultursamverkansmodellen så att alla professionella konstnärer får ersättning även för sin arbetstid.
- Tillför en stimulanspott på Kulturrådet för kommunala konsthallar, där kommuner som formellt beslutar om att tillämpa MU-avtalet och även ersätter konstnärers arbetstid kan få en medfinansiering under en treårsperiod.
- Möjliggör för KRO/KIF att genomföra MU-kampanjen 2.0 genom att tillföra finansiering under en treårsperiod. Det handlar om att stärka konstnärernas svaga förhandlingsposition genom metodmaterial och tillhandahålla ett professionellt förhandlingsstöd, granska och synliggöra hur utställningsarrangörer ersätter konstnärer samt utveckla en långsiktig mekanism för att finansiera kontinuerliga fortbildningar för politiker, tjänstemän och konstnärer.
- Omförhandla MU-avtalet inom två år. Statliga arrangörer ska inte kunna avtala bort konstnärens ersättning för nedlagd arbetstid. Om detta finns inskrivet i ramavtalet skulle det bidra till en rättvisare fördelning av intäkterna och det samhälleliga värdet av utställningar.

Stärk enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning

- Utarbeta ett statligt direktiv för enprocentsregeln för konstnärlig

gestaltning av offentliga miljöer, som innebär en årlig uppföljning av att hur regeln tillämpas av statens och dess myndigheter, verk, stiftelser och bolag. Det bör fastställas att minst en procent av budgeten vid ny-, till- och ombyggnationer samt renoveringar av fastigheter och andra statliga miljöer och infrastruktur (gator, torg, broar etc) ska investeras i konstnärlig gestaltning, även när staten hyr verksamhetslokaler.

- I enprocentsregeln bör även myndigheters, statliga verks och bolags digitala miljöer (hemsidor och sociala medier) räknas in.
- Säkerställ att enprocentsregeln, de estetiska värdena och den konstnärliga gestaltningen finns integrerat i lagstiftning och förordningar som styr landets byggande och investeringar i infrastruktur, så som Plan- och bygglagen och Lagen om riktlinjer för kommunala markanvisningar. I villkoren för nya statliga markanvisnings- och exploateringsavtal bör tydliggöras att motparter ska bidra till den offentliga miljön genom att investera minst en procent av byggkostnaden i konstnärlig gestaltning.
- Utarbeta ett stimulanspaket till kommuner, landsting/regioner och privata aktörer som gör enprocentsregeln till en regel och se till att enprocentsregeln tillämpas i samband med de statliga subventioner som nu planeras för att få igång byggandet och upprustningen av miljonprogramsområdena.
- Integrera den offentliga konsten i programmet Arkitektur, Form och Design så att programmet består av fyra hörnstenar.
- Finansiera en handbok för offentlig konst och en webbaserad kunskapsbank, digitala avtalsmallar och handledningsstöd för den offentliga konsten (KRO/KIF) som underlättar arbetet för offentliga och privata uppdragsgivare och konstnärer samt säkra hög kvalitet genom att den konstnärliga sakkunskapen tas tillvara i hela processen.
- Låt KRO/KIF utse en representant till Statens konstråds insynsråd.

Stimulera efterfrågan på konst

- Ta bort undantaget för konstverk som gör att företag inte kan dra av förstagångsinköp, vilket till exempel Danmark redan gjort.
- Inför enhetlig sex procent konstoms – precis som bokomsen.

Upphovsrätten

Frågor om följerätt och om museernas kopiering SOU 2014:36

- Öka insynen, transparensen och sanktionsmöjligheterna vid bristande redovisning.
 - Den slutna svenska konsthandeln innebär att följerättspengar som betalas ut är bland de lägsta i EU. Konstnärerna förlorar inkomster.
- Låt minimipriset vara på nuvarande nivå.
 - En grupp konstnärer (grafiker, konsthantverkare etc.) förlorar annars relativt stora belopp utan att vinna några fördelar.
- Ge museerna frihet.
 - ”Interna” arbetet kan effektiviseras och upphovsrättsligt kan det lösas med avtalslicens när verk läggs ut på internet.

Visningsersättningen

- Tillför 18 miljoner plus 2015 års uppräknning av bibliotekersättningen till visningsersättningen. Den individuella visningsersättningen bör ligga på samma nivå som bibliotekersättningens individuella del.
- Ge de organiserade professionella bild- och formkonstnärerna motsvarande inflytande i Bildkonstnärsfonden som de organiserade författarna, tecknarna och fotograferna har i Författarfonden
- Ge de organiserade professionella bild- och formkonstnärerna förhandlingsrätt om visningsersättningen.

Privatkopieringsersättningen

- Privatkopieringsersättningen bör även gälla stillbilder för att behålla sin legitimitet, särskilt efter domstolsbeslutet om att I-phone ska omfattas.
 - I dag får bildkonstnärer ingen upphovsrättslig ersättning vid privatkopiering, trots den tekniska utveckling som innebär att kopiering av stillbilder för privat bruk har ökat lavinartat, bland annat genom att alla moderna mobiltelefoner har kameror och sociala medier. Om tio procent av besökarna vid svenska museer, konsthallar och gallerier fotograferar konst innebär det att tiotusentals bilder tas varje vecka.

Upphovsrätten inom EU

- Stå upp för upphovsrätten inom EU.
 - Risken är annars överhängande att det kommer att bli ännu svårare att försörja sig som kulturskapare. Läget inom EU gällande reformering av upphovsrätten är oroande. De globala IT-företagen vinner på bekostnad av upphovspersoner.
- Verka för att takregeln om högst 12 500 Euro tas bort och inför möjligheten att ha en rak 5 % följerätt i nationell rätt
 - Följerätten i EU utvärderas kontinuerligt. Agendan sätts i stort sett av konsthandeln.

Trygghetssystemen för bild- och formkonstnärer

- Tillför medel till Bildkonstnärsfonden så att även de korta stipendierna blir SGI- och pensionsgrundande utan att värdet urholkas, d v s att konstnärerna får lika mycket att leva på.
- Återinför pensionsbidragen i Bildkonstnärsfonden (de finns kvar inom Författarfonden).
- Tillsätt en utredning med uppdrag att se över hur trygghetssystemen kan anpassas så att även professionella bild- och formkonstnärer och författare kan garanteras trygghet när de saknar uppdrag, blir sjuka eller behöver vara föräldralediga. Vilka möjligheter finns för en konstnäsallians, motsvarande dans-, musik och teateralliansen?

Främja konsten och bredda arbetsmarknaden

- Inför transaktionsavgifter (5 %) på bl. a. äldre konst där upphovsrätten slutat gälla, precis som i Norge. På så sätt skapar dåtidens stora konstnärer förutsättningar för nya generationer konstnärer att utvecklas. Transaktionsavgifterna ska bland annat gå till att skapa en fond för unga konstnärer (stipendier). Förslaget har redan utretts en gång, SOU 1997:106, och utredningen kan med vissa förändringar bli ett skarpt förslag.
- Låta KRO/KIF i samarbete med andra branschaktörer sätta upp Swedish Art i syfte att främja den svenska konsten nationellt och internationellt och stärka branschen (exempelvis deltagande i internationella mässor, regionala utmärkelser och en årlig konstgala).
- Tillsätt en arbetsgrupp vars uppgift är att identifiera och formulera utvecklingsmöjligheter för konstnärer för en breddad arbetsmarknad. Tillsammans med representanter från såväl offentliga som privata aktörer inom konstområdet, till exempel Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen Kultur/Media, större aktörer och arrangörer inom

konstområdet så som Galleriförbundet. Det kan handla om att stärka den konstnärliga kompetensen i kommuner, regioner och statliga myndigheter så att den ges större utrymme i samhällsplanering och i demokratin. En sådan kompetens är viktig bland annat när kommuner tillsätter konstnärliga råd för den offentliga konsten och utställningsverksamheten eller när regioner och kommuner ska ta fram utvecklingsplaner och kulturplaner. Konstnärer kan även vara katalysator i utvecklingsprocesser och medborgerliga råd, i skolan och dagverksamhet. Ta till vara erfarenheter från goda exempel som Skiss, Arciv m fl. En möjlighet vore projektet "En konstnär på varje myndighet, region och kommun"; ett pilotprojekt med konstnärliga deltidstjänster, där myndigheter, regioner och kommuner kan söka om statlig medfinansiering för halva kostnaden.

"Vi behöver andra språk andra berättelser än det ekonomiska. Annars riskerar vi förbruka allt det sköra hos människan och jorden som inte går att mäta."

Stina Oscarsson

"Logiken kan ta oss från A till Ö, fantasin hur långt som helst."

Albert Einstein

Bilaga 1 – beskrivning av visningsersättningen

Visningsersättningen

Individuella visningsrätten och BUS

Individuella visningsrätten (IV) är ett individualiserat fördelningssystem som beräknas på grundval av konstverk som är utförda av konstnär och som är i offentlig ägo. Ersättningen utgår som kompensation för att offentliga institutioner har möjlighet att offentligt visa de konstverk de förvärvat från konstnärerna. Visningsrätten är en kompensation för att visningsrätten av överlåtna verk är inskränkt i upphovsrättslagen.

BUS (Bildupphovsrätt i Sverige) har byggt upp ett poängsystem som ger underlag för fördelning av ersättningen. Varje verk som är ersättningsgrundande tilldelas poäng. Poängmodellen värderar den prestation som ligger bakom varje verk samt verkets exponering för allmänheten. Mindre verk får utifrån dessa utgångspunkter lägre poäng än stora gestaltningar som är centralt placerade. Till grund för poängsystemet ligger konstverkets försäljningspris.

Om anslaget minskar eller är oförändrat så minskar poängvärdet vilket får till effekt att det behövs ett ökat antal poäng för att nå samma ersättning som individen hade föregående år. En för låg anslagsökning - vilket inträffade år 2008, 2012 och 2013 - ger samma effekt. Det omvända sker vid en ökning av anslaget som är högre än tillväxten av antal konstnärer och verk i systemet. För 2014 ökar poängvärdet men det når inte upp till värdet 2010, tidigare urholkning av anslaget i förhållande till dess underliggande tillväxt kvarstår med andra ord även 2014. Den rensning som gjorts i systemet av utlandsboende (stadigvarande vistelse) har medfört en viss engångseffekt som medför ett ökat poängvärde.

Allmänna visningsrätten – Bildkonstnärnsfonden

Konstnärnsnämnden stödjer genom Bildkonstnärnsfonden yrkesverksamma bild- och formkonstnärer med olika stipendier och bidrag. Genom det internationella programmet Iaspis stöds också konstnärernas internationella kontakter och utbyten. Fonden fördelar cirka 74 miljoner kronor varje år till bild- och formkonstnärer och den största delen går till arbetsstipendier.

Bildkonstnärnsfonden är ett organ inom Konstnärnsnämnden. Genom ett årligt anslag kallat Visningsersättning samt bidrag åt bild- och formkonstnärer ersätter staten konstnärer för att deras verk visas offentligt för allmänheten. Anslaget är offentligrättsligt och har funnits sedan början av 1980-talet. Riksdag och regering ger riktlinjer för hur dessa pengar ska användas och fördelas genom stipendier till bild- och formkonstnärer.

Samtliga stipendier är avsedda för enskilda, främst frilansande konstnärer utan fast anställning. För att få stöd ska man vara permanent bosatt i Sverige och/eller ha sin huvudsakliga verksamhet här i landet. Man kan inte få stöd när man är under utbildning.

Pensionsbidrag, efterlevandebidrag och tillfälliga bidrag

Konstnärsnämnden har upphört med att fördela nya pensionsstipendier. Pensionerade konstnärer som ännu är konstnärligt verksamma hänvisas till nämndens övriga stipendier och bidrag. Besluten om att upphöra med att fördela nya pensionsbidrag har tagits för att kunna fördela fler stipendier till verksamma konstnärer och trots vetskap om att många konstnärer har låg pension och att pensionsbidraget måste bedömas ha stor betydelse för mottagarna.

Länkar till texter om visningsersättningen

<http://bus.se/3152>

<http://www.konstnarsnamnden.se/Sve/Informationssidor/PDFer/Konstn%C3%A4rerna%20i%20kulturpolitiken.pdf> (sid 82)

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Ratten-till-ersattning-for-vis_GA02Kr264/?text=true

http://talman2batmanizer.nyh.name/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/Konstnarsfragor_GT01KrU10/